

Leisure kans regio Twente: Leven erfgoed in Twente

Marloes J.A. Kolenbrander

Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs

29 januari 2010

Saxion

Kenniscentrum Hospitality

Handelskade 75

7417 DH Deventer

E: kenniscentrumhospitality@saxion.nl

W: www.saxion.nl/hospitality

Copyright © 2010 Saxion. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kom verder. Saxion.

Vrije tijd, ook wel leisure genoemd, is de tijd die beschikbaar is als de tijd die gebruikt wordt voor werken, slapen en andere basisbehoeften er af is getrokken (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert, Wanhill, 2005). Vrije tijd kan gebruikt worden om excursies, bezoeken of vakanties te plannen als deze beschikbare tijd als blok achter elkaar wordt gepland. De planning van vrije tijd is belangrijk, doordat vrije tijd schaars is. Er ontstaat steeds meer tijdsdruk vanuit de dagelijkse werkzaamheden, zoals werk of studie. Ook wordt vrije tijd steeds anders ingevuld, waardoor er meer diversiteit ontstaat. Hierdoor is de vrijetijdsbesteding veranderd. Naar aanleiding van de verandering en het effectiever invullen van de vrije tijd is er een nieuwe ontwikkeling, genoemd 'vervluchting', in de samenleving ontstaan (Mommaas, 2000). Activiteiten die een onbepaalde tijd duren, worden steeds minder populair. Activiteiten die efficiënt zijn ingericht worden daarentegen steeds populairder; het bezoek aan een evenement, sportvereniging, festiviteit of attractiepark wordt door de recreant als een activiteit met grote belevingsopbrengst ervaren en biedt daarom invulling aan de trend 'vervluchting' (Mommaas, 2000). Vanwege de schaarse vrije tijd wil de moderne mens verschillende vormen van vrijetijdsbesteding gelijktijdig combineren (accumulatie) en wordt er gezocht naar sensationele belevenissen.

Voor een leisurekans is een kanskaart een manier om in beeld te brengen welke partijen willen samenwerken of een netwerk kunnen vormen rondom een regionaal thema. Een leisure kanskaart wordt gerealiseerd doormiddel van nieuw ontwikkelde product- markt- partner combinaties (PMPC) in het VT-cluster. Ook vervlechting van verschillende sectoren buiten het VT-cluster kunnen zorgen voor duurzaamheid en een optimale samenwerking. Activiteiten zoals sport, recreatie, toerisme, media, cultuur en hotel behoren tot het VT-cluster. Daarnaast staat het VT-cluster ook in relatie tot festivals, evenementen, de beleveniseconomie, leisure industries en de creatieve industrie. De activiteiten die in het VT-cluster vallen, zijn de activiteiten (naast de dagelijkse werkzaamheden) die mensen ondernemen in hun vrije tijd (Kenniscentrum HB, 2009). Met externe vervlechting kan gedacht worden aan bijvoorbeeld allianties tussen het VT-cluster en de zorgsector.

De provincie Overijssel heeft als doel zich positiever te profileren naar ondernemers, bewoners en bezoekers (Jorna, Thijssen & Flooren, 2008). Dit streven komt tot uiting in verscheidende beleidsdoelstellingen, voor het toeristisch-recreatief beleid houdt dit het volgende in: "het realiseren van een voor toeristen en recreanten onweerstaanbaar Overijssel met een gezonde sector en flinke groei van werkgelegenheid" (Jorna et al., 2008). Centraal hierbij staan aspecten als beleving, innovatie, organiserend vermogen en het onderscheidend vermogen, deze komen tot uiting in het traject bestaande uit bezinning (analyse), kansen zien (beleving en innovatie), kansen benutten (organiserend vermogen) en waardecreatie (onderscheidend vermogen).

Regio Twente heeft als doelstelling om tezamen (14 gemeenten) de toeristische omzet te laten groeien met 30% (over een periode van 10 jaar). Om deze hoofddoelstelling te bereiken zijn een vijftal subdoelstellingen geformuleerd; toename aantal toeristen, toename aantal dagbezoeken, toename aantal overnachtingen, toename aantal overnachtingen buiten het hoogseizoen en een hogere besteding per dag (Regio Twente, 2007).

De doelstelling van het onderzoek is het bijdragen aan de groei, verbetering en versterking van de toeristisch-recreatieve sector in Twente. Tevens zorgt dit voor een positieve ontwikkeling van het onderscheidend vermogen, wat weer een positief effect heeft op de werkgelegenheid, welvaart en de vrijetijdsbeleving bij bewoners en bezoekers. Om een bijdrage te kunnen leveren aan deze doelstelling zijn twee hoofdvragen geformuleerd. De eerste hoofdvraag in de scriptie luidt “*Hoe kunnen we de bestaande leisurekansen ‘Levend erfgoed in Twente’ vertalen naar innovatieve en slagvaardige concepten die, in onderlinge allianties, benut kunnen worden en vervolgens waardecreatie opleveren?*”. De tweede hoofdvraag in de scriptie luidt “*Zijn ontwikkelde concepten haalbaar voor de overheid en ondernemers?*”

Om de hoofdvragen te beantwoorden zijn er een aantal deelvragen geformuleerd die door het gebruik van diverse methodes beantwoord worden. De eerste deelvraag luidt; ‘*wat speelt er in Twente binnen het Vrijetijdscuster(VT) (specifiek op het gebied van industrieel erfgoed)?*’. Het VT-cluster kan volgens de VROM-raad vanuit drie invalshoeken benaderd worden; ruimtelijke kwaliteit, economische ontwikkeling en organiserend vermogen. Ruimtelijke kwaliteit heeft betrekking op de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde (Ministerie van VROM, 2009). De economische ontwikkeling heeft betrekking op de financiële situatie. Het organiserend vermogen heeft betrekking op samenwerking tussen de stakeholders (VROM-raad, 2006). Literatuuronderzoek is een belangrijk onderdeel van de definitiefase in een onderzoek. Om inzicht te krijgen in het VT-cluster, moet er gezocht worden naar geschikte literatuur, zoals boeken, vakbladen, rapporten of samenvattingen (Scheuder Peters, 2005). Het literatuuronderzoek zal de eerste deelvraag beantwoorden, doordat het VT-cluster inzichtelijk wordt gemaakt.

De tweede deelvraag ‘*welke initiatieven en ideeën bestaan er met betrekking tot de leisurekansen ‘Levend erfgoed in Twente’ reeds bij de stakeholders?*’ wordt beantwoord door middel van kwalitatief onderzoek. Bij kwalitatief onderzoek is het van belang dat de mogelijke oorzaken en gevolgen die men verwacht ook aanwezig zijn, zodat deze nauwkeurig in kaart kunnen worden gebracht (Scheuder Peters, 2005).

Benchmark is het vergelijken van producten in een eigen regio met die van andere regio’s. Op basis van vastgestelde criteria worden bepaalde regio’s gekozen die uit deskresearch naar voren komen (Nima, 2004). Aan de hand van deze methode wordt de derde deelvraag ‘*van welke referenties kunnen we leren?*’ beantwoord. Dit is de laatste deelvraag die is voortgevloeid uit de eerste hoofdvraag.

Concept evaluation is een raamwerk dat bestaat uit deskresearch. Aan de hand van de verschillende evaluatiecriteria kunnen aspecten van een PMPC in kaart worden gebracht en geëvalueerd op basis van de haalbaarheid. Door het beoordelen van concepten op haalbaarheid wordt de tweede hoofdvraag ‘*Zijn ontwikkelde concepten haalbaar voor de overheid en ondernemers?*’ beantwoord (Evens, Campbell & Stonehouse, 2003).

Uit het onderzoek en beantwoording van de deelvragen is gebleken dat voornamelijk PMPC’s worden gezien in Enschede, Hengelo en Almelo. Dit omdat deze drie steden in het bezit zijn van aanwezig industrieel erfgoed en gebruik kunnen maken van de aanwezige faciliteiten. Daarnaast is gebleken dat vooral de categorieën parken en landgoederen en fabrieken worden

gezien als goede elementen voor een PMPC. Uit de benchmark is gebleken dat een concept, waarbij industrieel erfgoed wordt gecombineerd met een shoppingmall, jaren succesvol kan zijn.

Aan de hand van de analyse en bevindingen zijn er vier innovatieve en slagvaardige PMPC's ontwikkeld, die in de toekomst waardecreatie op kunnen leveren. De ontwikkelde PMPC's houden rekening met de eerder genoemde voorwaarden. De PMPC 'Trots op Twente' combineert industrieel erfgoed met shopping in de vorm van een stoffenmarkt. Hierbij wordt het verleden (de locatie en de textielgeschiedenis in Twente) gecombineerd met het heden (hedendaagse mode en interesses). De PMPC 'Twents Kerst' is een jaarlijks evenement voor verschillende doelgroepen, waarbij de introductie van een nog te ontwikkelen kerstbier plaatsvindt. In combinatie met een kerstmarkt, bierproeverij en kookdemonstraties wordt het bier geïntroduceerd. De PMPC genaamd 'The Factory' combineert luxe en hoogwaardigheid met shopping en industrieel erfgoed. 'Twente in geuren en kleuren' is de laatste PMPC, dat ontwikkeld is. De PMPC is ontwikkeld op basis van de vijf menselijke zintuigen; zien, ruiken, voelen, proeven en horen.

Uit de haalbaarheidsstudie blijkt dat de PMPC 'Twents Kerst' van de vier ontwikkelde PMPC's als beste naar voren komt. Dit komt omdat hier het industrieel erfgoed gecombineerd met een Twents bedrijf, tezamen met shopping.

Literatuur

Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D., Wanhill, S. (2005). *Tourism principles and practice* (3rd edition). Essex: Pearson Education Limited.

Evans, N., Campbell, D. & Stonehouse, G. *Strategic Management for Travel and Tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann

Jorna, R., Thijsen, T., Flooren, M. (2008). *Saxion en Overijssel Werkt 2008-2012*. Deventer: Saxion Kenniscentrum Hospitality Business School.

Kenniscentrum Hospitality Business (2009). *Managementrapportage Twente*. Deventer: Saxion Kenniscentrum Hospitality Business

Mommaas, H. (2000). *De vrijetijdsindustrie in stad en land*. Den Haag: Sdu Uitgevers

Nima, (2004). *Marketing Lexicon begrippen en omschrijvingen*. Groningen: Wolters/Noordhoff bv.

Regio Twente (2007). *Uitvoeringsprogramma Vrije tijd Twente*. Enschede: Regio Twente

Scheuder Peters, R.P.I.J. (2005). *Methoden & technieken van Onderzoek*. Den Haag: SDU Uitgevers bv

VROM- raad, (2006). *Groeten uit Holland*.

http://www.vromraad.nl/Download/35604_advies_opmaak.pdf. geraadpleegd op 12 december 2009